

Η ΠΟΛΙΟΡΚΙΑ ΤΩΝ ΠΑΤΡΩΝ

A'

Ἐσπέραν τινὰ τοῦ Ὀκτωβρίου 807 μ. Χ. τὸ ἐν τῇ ὀνομαθείᾳ ἤδη συνοικία « Ὑψηλὰ Ἀλώνια » τῶν Πατρῶν μέγαρον τοῦ ἐκ τῶν προεστώτων τῆς πόλεως Νικοδήμου ἦτο πλήρες ζωῆς καὶ κινήσεως. Εἰς τὸ προαύλιον μὲν αὐτοῦ ὀπλιῖται προσήρχοντο λαμβάνοντες διαταγὰς παρὰ τῶν σταθμευόντων ἐκεῖ ἀξιωματικῶν τῆς φρουρᾶς, καὶ παραλαμβάνοντες ἐφόδια καὶ τροφάς, ἐν τῷ ἐσωτερικῷ δὲ εἰς τὸ πολυτελὲς ἰσόγειον τοῦ μεγάρου, τὸ ἐστρωμένον διὰ τοῦ σφζομένου μέχρι σήμερον καλλιτεχνικωτάτου μωσαϊκοῦ, παριστῶντος ὠραία συμπλέγματα ἀθλητῶν, ἢ οἰκογένεια Νικοδήμου μετὰ τινων ἀνωτέρων ἀξιωματικῶν ἐν μέσῳ τοῦ ἀπλέτου φωτὸς τῶν μεγάλων χρυσῶν λυχνιῶν καὶ τῶν πολυτελῶν ἐπίπλων συνεζήτουν ζωηρῶς περὶ τοῦ ζητήματος τῆς ἡμέρας.

Αἱ Πάτραι, ἡ λαμπρὰ πόλις τῆς Πελοποννήσου ἐπολιορκεῖτο στενωπῶς ἀπὸ δύο μηνῶν ὑπὸ τῶν βαρβαρικῶν σιφῶν τῶν Ἀθάρων, Σκλαβηγῶν καὶ Σαρακηνῶν, οἵτινες πολυάριθμοι εἶχον στρατοπεδεύσει ἐφ' ἴλης τῆς ἐκτάσεως. ἦν κατέχει νῦν ἡ κάτω πόλις, καὶ συγγάκις ἐποιοῦντο ἐφόδους κατὰ τοῦ φρουρίου καὶ τῶν κάτω τῶν Ὑψηλῶν ἀλωνίων προχωμάτων. Ἐγκαταλειφθέντες ἄνευ βοηθείας ἀπὸ τοῦ ἐν Κορίνθῳ ἐδρεύοντος βυζαντινοῦ στρατηγοῦ οἱ Πατρεῖς ἠμύνοντο ὅσον ἠδύναντο κατὰ τῶν βαρβάρων, ἀλλ' ἡ μακρὰ πολιορκία καὶ ἡ ἔλλειψις τροφῶν καὶ ἐφοδίων εἶχον ἐξαντλήσῃ αὐτοὺς καὶ ἀποτεθαρρημένοι εἶχον σχεδὸν ἀπελπισθῆ περὶ τῆς σωτηρίας.

— Τί προσπαθεῖτε νὰ μᾶς παρηγορήσητε, ἐφώνησεν ἡ δέσποινα Μάρθα σύζυγος τοῦ Νικοδήμου, εἶμεθα χαμένοι ! εἶνε φανερόν ! Καὶ δὲν μὲ μέλει τόσον διὰ τὸν ἑαυτὸν μας καὶ τὴν καταστροφὴν τῆς περιουσίας μας, ὅσον διὰ τὴν κόρην μας Ἀγνήν, τὴν ὁποίαν θ' ἀρπάσσουν οἱ βάρβαροι καὶ θὰ μεταφέρουν δούλην εἰς τὴν Ἀλγερίαν ! Ἄχ, ἀγαπημένη μου Ἀγνή, ὁποῖα συμφορὰ μᾶς ἐπεφυλάσσετο!... καὶ ἐνηγαλίσθη τὴν κόρην τῆς ὀλούζουσα.

— Ἠσύχασε, μητέρα, ἀπήντησεν ἡ Ἀγνή, περικαλλῆς νεῆνις, πλήρης ζωῆς καὶ χάριτος, ἠσύχασε καὶ δὲν πιστεύω νὰ μᾶς ἀφήσουν νὰ καταστραφῶμεν οἱ γενναῖοι ἀρχηγοὶ τοῦ στρατοῦ μας. Τί λέγετε, ἄρχοντες, πρέπει νὰ ἀπελπισθῶμεν τελείως ; Τί λέγεις, ἀγαπητὲ Φαίδων ;

Καὶ ἔστρεψε τοὺς γοητευτικούς ὀφθαλμούς τῆς πρὸς τὸν ὄμιλον τῶν ἀνω-

τέρων ἀξιωματικῶν, οἵτινες μετὰ τοῦ πατρὸς τῆς Νικοδήμου καὶ τοῦ γέροντος θείου τῆς Τρύφωνος συνεζήτουν περὶ τῆς καταστάσεως, προσπαθίσασα τρυφερῶς τὸν μνηστῆρά τῆς Φαίδωνα. τὸν κομφὸν ἀξιωματικόν, οὕτινος ἡ συμπαθὴς μορφὴ καὶ τὰ ἀρρενωπὸν παράστημα ἐνέπνεε θάρρος εἰς πάντα ἐλπίζοντα παρ' αὐτοῦ ἀρωγῆν.

— Χιλιάδες ἐχθροὶ θὰ πέσωσι πρὸ τῶν ποδῶν σου πρὶν φθάσωσι μέγρι σοῦ καὶ τῆς οἰκογενείας σου. Σοὶ τὸ ἐγγυῶμαι, φιλότατῃ Ἀγνή . . . θὰ καταβάλωμεν ὑπερανθρώπους προσπαθείας, ὅπως σώσωμεν τὴν πόλιν καὶ σᾶς, ἔσπευσε ν' ἀπαντήσῃ ὁ Φαίδων, ἀνεγερθεὶς καὶ τείνων τὰς χεῖρας πρὸς τὴν μνηστῆν του.

— Αὐτὰ δὲν ὠφελοῦν, εἶπεν ὁ σεβάσμιος γέρον Τρύφων. Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι εὐρυσκόμεθα εἰς δεινὴν θέσιν, καὶ θὰ ἀγωνισθῶμεν μὲν, ἀλλὰ δὲν δυνάμεθα νὰ εἶμεθα ἀσφαλεῖς περὶ τῆς σωτηρίας. Οἱ βάρβαροι εἶνε πολυπληθέστατοι, καὶ ἡμεῖς καθ' ἡμέραν φθίνομεν στεροῦμενοι τῶν ἀνδρῶν, ὅσοι πίπτουν κατὰ τὰς ἐφόδους τῶν ἐχθρῶν, καὶ πάσχοντες ἀπὸ μεγάλῃν ἔλλειψιν τροφῶν καὶ ὕδατος. Ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἀποθαρρύνουν καὶ οἱ κλαυθμυρισμοὶ τῶν γυναικῶν, καὶ παρακαλῶ τὴν δέσποιναν Μάρθαν νὰ ἡσυχάζῃ καὶ νὰ μᾶς ἀφήσῃ ἐλευθέρους νὰ σκεφθῶμεν περὶ τοῦ πρακτέου.

— Δὲν λέγω τίποτε, σιωπῶ, ἀπήντησεν ἡ Μάρθα, ἀπομάσσουσα τὰ δάκρυα, ἅτινα ἔρρεον ἐκ τῶν παρειῶν τῆς. Παράστωμαι χωρὶς νὰ τὸ θέλω. Ἀλλ' ἄς μᾶς κάμῃ τὴν χάριν ὁ γηραιὸς ἀρχηγὸς τοῦ στρατοῦ μας Ἀρχίτας νὰ μᾶς ἐκθέσῃ ποία εἶνε ἡ ἀληθὴς θέσις τῶν πραγμάτων καὶ τί πρέπει νὰ πράξωμεν.

— Δέσποινα, ἀπήντησεν οὗτος, ἡ θέσις τῶν πραγμάτων εἶνε γνωστὴ εἰς ὅλους. Πολιορκούμεθα στενωῶς, ἀμυνόμεθα ἀνδρείως κατὰ τῶν βαρβάρων, ἀλλὰ δὲν θὰ δυνηθῶμεν νὰ ἀνθέξωμεν πολὺ. Διότι καὶ οἱ ἄνδρες μας ὑποκύπτουν εἰς τὰς κακουχίας καὶ τὰ τροφίμά μας σχεδὸν ἐξηντλήθησαν. Ταῦτα ἀνεκoinώσαμεν πρὸ πολλοῦ εἰς τὸν στρατηγὸν τῆς Κορίνθου, ἀλλ' ἀκόμη δὲν μᾶς ἀπέστειλεν ἐπικουρίας. Ἴσως ἐξεκίνησαν, καὶ τότε βεβαίως σφάζομεθα.

— Τί συμβουλεύετε λοιπὸν, ἀρχηγέ, νὰ πράξωμεν; ῥώτησεν ὁ ἄρχων Νικόδημος.

— Νὰ ἀποστείλωμεν αὔριον λιβαν πρὸς ἀπεσταλμένον εἰς Κορίνθον, ὅπως ἐκτεύσῃ τὸν στρατηγὸν νὰ ἐπισπεύσῃ τὴν ἀποστολὴν στρατοῦ πρὸς λύσιν τῆς πολιορκίας. Εἰς περίστασιν δὲ καθ' ἣν εἰδοποιηθῶμεν ὅτι καταφθάνει ὁ στρατὸς καὶ πλησιάζει τὴν πόλιν, νὰ κάμωμεν ἀμέσως καὶ ἡμεῖς ἕξοδον,

ὅπως οὕτω προσβληθῶσιν οἱ ἐχθροὶ ἐκ δύο σημείων, κυκλωθῶσι καὶ κατατροπωθῶσι.

“Ὅλοι οἱ ἀξιωματικοὶ ἐπεδοκίμασαν τὴν γνώμην ταύτην καὶ ἀπεφασίσθη ὅπως τὴν πρώϊαν ἀποστείλωσι τὸν ἄριστον ἰππέα Ρηγίλον εἰς Κόρινθον. Ἐκλήθη οὗτος ἀμέσως καὶ τῷ ἐδόθη διαταγὴ νὰ ἐξέλθῃ περὶ τὸ λυκαυγὲς κρῦφα τῆς πόλεως καὶ διὰ μυστικῆς ἀτραποῦ ἐπὶ τῶν πρὸς ἀνατολὰς τοῦ φρουρίου λόφων νὰ ὀδεύσῃ ταχὺς εἰς Κόρινθον καὶ φέρῃ ἐπειγόντως εἰδήσεις ἂν ἐξεκίνησαν αἱ ἐπικουρίαι καὶ προσεγγίζουσιν εἰς τὴν πόλιν. Ὅπως δὲ λάθῃσι γινῶσιν τούτου ἐκ μεγάλης ἀποστάσεως κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν του, καὶ ἐπιτεθῶσιν ἐγκαίρως κατὰ τῶν ἐχθρῶν, παρήγγειλαν εἰς τὸν Ρηγίλον, ἐὰν μὲν σέρῃ μήνυμα ὅτι κατέφθασεν ἤδη ὁ στρατὸς τῆς Κορίνθου, νὰ φέρῃ κεκλιμένον τὸ ἀκόντιον μετὰ τῆς μικρᾶς ἐπ’ αὐτοῦ σημαίας, ἐὰν δὲ τοῦναντίον, νὰ κρατῇ αὐτὸ ἠνωρθωμένον, ὡς συνήθως φέρεται ὑπὸ τῶν ἀκοντιστῶν ἰππέων.

Λαθῶν τὴν διαταγὴν ταύτην ὁ Ρηγίλος ἠτοιμάσθη πρὸς ἀναχώρησιν.

Ἐν τῷ μεταξύ βοή καὶ θόρυβος φωνῶν ἠκούσθη μακρόθεν, ὅστις ὀλονὲν ἐπλησίαζε, καὶ μετ’ ὀλίγον τὸ προαύλιον τῶν μεγάρων ἐπληρώθη κόσμου. Πολῖται μετὰ τῶν γυναικῶν καὶ τῶν τέκνων τῶν εἶχον προσέλθει βοῶντες ὅτι πεινῶσι καὶ θέλουσι τροφάς.

Ὁ Νικέδημος καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ ἐξῆλθον τοῦ μεγάρου καὶ προσεπάθησαν νὰ καθησυχάσουν τὸ πλῆθος. Παρέστησαν ὅτι ὑπάρχει σπάνις τροφῶν καὶ ὅτι πρέπει ν’ ἀρκεσθῇ ὁ λαὸς εἰς μικρὰς μερίδας, μεχρὶσοῦ ἔλθῃ ἡ ἀναμενομένη ἐκ Κορίνθου βοήθεια, οἱ ἦν ἀποστέλλεται τὴν ἐπαύριον εἰδικὸς ἀπεσταλμένος. Συγχρόνως διέταξαν νὰ δοθῶσιν ὀλίγα ἐκ τῶν ὑπαρχόντων τροφίμων.

Τὰ βουλιμιῶντα πλῆθη ἐξηπλώθησαν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ καὶ τοῦ προαυλίου καὶ ἠσυχολήθησαν εἰς τὴν κατανάλωσιν τῶν τροφῶν, αἵτινες κατεβροχθίσθησαν ἀπλήστως.

Μετ’ ὀλίγον νέαι φωναὶ ἠκούσθησαν, ἐναῖς ὑπερεῖχον αἱ τῶν γυναικῶν. Οἱ ἄρχοντες ἐξῆλθον πάλιν, καὶ ἐπληροφόρηθησαν ὅτι ὁ λαὸς ζητεῖ μὲν ἀριζοῦν ὁ Ρηγίλος φέρων ἀγαθὸν μήνυμα, νὰ ἐξαχθῇ τοῦ ναοῦ ἡ ἀγία εἰκὼν τοῦ προστάτου τῆς πόλεως Ἄγ. Ἀνδρέου καὶ τὰ ὑπάρχοντα λείψανα αὐτοῦ, καὶ ὑπὸ τὴν σκέπη των νὰ γίνῃ ἡ ἔξοδος κατὰ τῶν βασιλέων.

— Μόνος ὁ ἄγ. Ἀνδρέας εἰμπορεῖ νὰ σώσῃ τὴν πόλιν. Δὲν θὰ μᾶς ἀφήσῃ ἀπροστατεύτους ἢ χάρις του, θὰ θαυματουργήσῃ, ἐφώναζον αἱ γυναῖκες.

— Καὶ αὐτὸ θὰ τὸ κάμωμεν, ἐφώνησε πρὸς τὸ πλῆθος ὁ ἀρχηγὸς Ἄλξι-

τας. Καὶ ἡμεῖς εὐλαβεῖς χριστιανοὶ εἴμεθα καὶ ὑπὸ τὴν σκέπην τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου καὶ τοῦ Σταυροῦ ὄλοι θ' ἀποθάνωμεν ἢ θὰ σώσωμεν τὴν πόλιν. Τώρα ἡσυχάσατε καὶ μεταβῆτε εἰς τὰς οἰκίας σας.

Τὸ πλῆθος καθησυχάσαν ἀπήλθε, καὶ οἱ ἀρχηγοὶ ἐπανῆλθον συγκεκλινημένοι εἰς τὸ μέγαρον.

— Ἀληθῶς, εἶπεν ἡ δέσποινα Μάρθα, οὐχὶ ὁ στρατηγὸς τῆς Κορίνθου, ἀλλὰ μόνον ὁ ἅγιος Ἀνδρέας θὰ μᾶς σώσῃ. Ἐγὼ ἐν προαίσθημα ὅτι ἡ χάρις τοῦ δὲν θὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν πόλιν εἰς αὐτὴν τὴν τρομερὰν δοκιμασίαν.

— Ἐῴθε νὰ γίνῃ τοῦτο ταχέως, εἶπεν ὁ Φαίδων λαμβάνων τρυφερῶς τὴν χεῖρα τῆς μνηστῆς του. Καὶ ταχέως νὰ παρευρεθῶμεν εἰς τὸν ναόν του καὶ νὰ τελεσθῇ ὁ γάμος μας ὑπὸ τὴν σκέπην αὐτοῦ.

Ἡ περικαλλῆς Ἀγνή ἀνεστέναξε βελῶς καὶ τρυφερῶς προσβλέψασα τὸν μνηστῆρά της.

— Ὅποια εὐτυχία θὰ εἶνε δι' ἐμέ, ἐψιθύρισε, κατόπιν τῆς τόσης ἀγωνίας μας διὰ τὸ μέλλον. Βοήθει, ἅγιε, βοήθει μας, καὶ μετὰ κατανύξεως ἐποιήσατο τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ.

Ἄλλοι εὐλαβῶς ἐσταυροκοπήθησαν καὶ ἀπεσύρθησαν αἱ μὲν γυναῖκες εἰς τοὺς κοιτῶνάς των, οἱ δὲ ἀρχηγοὶ πρὸς ἐπιθεώρησιν τῶν νυκτοφυλακῶν.

B'

Τὴν ἐπαύριον ὁ Φαίδων μετέβη πάλιν εἰς τὸν οἶκον τῆς μνηστῆς του καὶ ἀφοῦ ἀνεκοίνωσεν εἰς αὐτὴν ὅτι ὁ Ρηγίλος κατορθώσας διὰ τῆς μυστικῆς ἀτραποῦ νὰ διαλάβῃ τὴν προσοχὴν τῶν πολιορκητῶν, ὥδευσεν ἤδη ἀπὸ ρυτίδος πρὸς τὴν Κόρινθον, ἐξ ἧς ἔμελλε νὰ ἐπανέλθῃ κομίζων ἐπικουρίας, προσεκάλεσε τὴν Ἀγνήν νὰ ἐξέλθῃ μετ' αὐτοῦ, ὅπως ἴδῃ τὰ στρατόπεδα καὶ ἀπολαύσῃ τοῦ θεάματος τῆς πολιορκίας.

Ὁ Νικόδημος ἐπέτρεψε τοῦτο, μόνον ἡ μήτηρ τῆς Ἀγνῆς ἔφερε πολὺν ἀντιρρήσεις, φοβουμένη μήπως ἡ κόρη της διακινδυνεύσῃ πλησιάζουσα τὸ πεδῖον τῆς μάχης.

Ἐπὶ τέλους ἡ ἄδεια τῶν γονέων ἐδόθη καὶ ἡ Ἀγνή συνοδευομένη ὑπὸ τοῦ μνηστῆρός της, ἐπροχώρησε πρὸς τὰ πρὸς βορρᾶν τῶν Ὑψηλῶν ἁλωνίων προχώματα, ἅτινα ἐξετείνοντο μέχρι τοῦ ἀνωθεν τῆς θέσεως, ἐν ᾗ ἤδη ὁ ναὸς τῆς Παντανάστης, βραχύδους χώρου.

Πυκνοὶ στοῖχοι ὀπλιτῶν ἐφύλασσαν τὰ προχώματα ταῦτα διὰ βελῶν καὶ λίθων κρατοῦντες εἰς ἀπόστασιν τοὺς πολιορκητὰς βαρβάρους. Ἐφ' ὅλης τῆς ἐκτάσεως, ἣν κατέχει νῦν ἡ κάτω πόλις (ἣτις τότε δὲν καταφεύτο διὰ τὸν φόβον τῶν πειρατῶν), πλῆθη βαρβάρων με ἄγρια πρόσωπα καὶ ποικίλας στολὰς κατεσκήνουν, ἐνῶ ἐν ταῖς προφυλακαῖς σφοδρὸς ὁ ἀγὼν ἐξη-

κολούθει. Βέλη ἐσύριζον καὶ ὀγκώδεις λίθοι, ριπτόμενοι ὑπὸ καταπελατῶν καὶ ἄλλων ἐκσφενδονιστικῶν μηχανημάτων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης μετὰ πατάγου κατέπιπτο, ἐπὶ τῶν προχωμάτων. Ὑπῆρχε προφανῆς κίνδυνος διὰ τοῦ ἐπισκέπτας, καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ συνεβούλευσαν τὸν Φαίδωνα ν' ἀναχωρήσῃ μετὰ τῆς μνηστῆς του.

— Πηγαίνωμεν, φιλάττη Ἀγνή, πρὸς τὸ φρουρίον, διὰ νὰ ἴδῃς τὴν ἔφοδον ἀποκρουσμένην, εἶπεν ὁ Φαίδων, καὶ παραλαβὼν τὴν μνηστῆν του ὠδεύσε πρὸς τὸ φρουρίον.

Ὑπερήφανος ὑψοῦτο ἡ ἀκρόπολις τῶν Πατρῶν, ἐν ἣ εἶχε συσσωρευθῆ τὸ πλεῖστον τῶν κατοίκων τῆς πόλεως. Κατ' αὐτῆς ἔστρεφον τὰς προσπαθείας τῶν οἱ πολιορκηταί, γνωρίζοντες ὅτι καὶ ἂν δι' ἀπεγνωσμένης ἐφόδου ἐκυρίευσον τὰ προχώματα, πάλιν τὸ φρουρίον θὰ ἀντείχε, καὶ θ' ἀπητούντο νέοι ἀγῶνες ὅπως ἀλωθῇ. Βαθεῖα τάφρος τὸ περιέβαλε καὶ τὴν στιγμὴν, καθ' ἣν ὁ Φαίδων μετὰ τῆς Ἀγνῆς ἐπλησίασαν ἐκεῖ, οἱ βάρβαροι προσεπάθουν νὰ πληρώσωσι τὴν τάφρον διὰ σάκκων γύμκτος, ριπτομένων συνελκῶς, ἐνῶ τὰ βέλη καὶ οἱ λίθοι ἐσφενδονίζοντο καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις, ἐν μέσῳ τῶν ἰσχυρῶν τῶν μαχομένων, ἐξ ὧν ἀπετελεῖτο τρομακτικὸς θόρυβος.

Ἡ Ἀγνή συγκεινημένη ἐστηρίχθη ἐπὶ τοῦ βραχίονος τοῦ Φαίδωνος παρατηροῦσα τὸ φοβερὸν ἐκεῖνο θέαμα. Ὅτε οἱ βάρβαροι ἀντελήφθησαν τὴν ἐπὶ τῶν ἐκτὸς τοῦ φρουρίου προχωμάτων παρουσίαν τῆς περικαλλοῦς νεάνιδος, καὶ ὁ διευθύνων ἐκεῖσε τὴν ἐπίθεσιν ἀρχηγὸς τῶν Χάρδος, θαλασθεὶς ἐκ τῆς γοητείας, ἦν παντοῦ διέχυνεν ἐκείνη, ἐσκέφθη νὰ τὴν ἀρπάσῃ ἀμέσως. Πρὸς τοῦτο ἔδωκε διαταγὰς καὶ ἐξαίφνης λόγος ὀλόκληρος βαρβάρων ὤρμησεν ἀκάθεκτος κατὰ τοῦ μέρους, ὅπου ἴστατο ἡ Ἀγνή. Ἐν τῇ ὀρμῇ τῆς ἐπιθέσεως καὶ τῇ καταπλήξει τῶν Ἑλλήνων μὴ ἀναμενόντων τὴν αἰφνιδίαν ἐπίθεσιν, ὑπεροπήδησαν τὰ πρῶτα προχώματα καὶ ἐπλησίαζον ἤδη πρὸς τὴν Ἀγνήν.

Ὀλίγον ἀκόμη καὶ ἡ νεῆς θὰ ἐγένετο ἀνάρπαστος. Εὐτυχῶς παρελθούσης τῆς πρώτης καταπλήξεως, οἱ ἀμυνόμενοι συνῆλθον, συνεσπειράθησαν καὶ προσεπάθουν μετὰ κόπου ν' ἀπωθήσουν τοὺς ἐπιτεθέντας. Ὅτε ὁ Φαίδων ῥήξας φωνὴν καὶ πάλλων τὴν μακρὰν σπῆθην του ὤρμησε κατ' αὐτῶν, ὡς θύελλα, καὶ κατέρριπτεν ἕνα μετὰ τὸν ἄλλον τοὺς ἐχθρούς, προστατευόμενος ὑπὸ τοῦ ἰσχυροῦ ἀλυσιδωτοῦ θώρακος, ὃν ἐφόρει. Συγχρόνως κατέφθασαν ἐκ τῶν ἄλλων προχωμάτων καὶ ἐκ τοῦ φρουρίου ἰσχυραὶ ἐπικουραὶ, δι' ὧν ἐντελῶς ἀπεκρούσθησαν οἱ βάρβαροι καὶ κακῶς ἐπέστρεψαν κατησχυμμένοι εἰς τὸ στρατόπεδόν των, ἀφ' ὧν ἀπώλεσαν τοὺς ἡμίσεις τῶν συντρόφων των.

Ἄσθμαίνων καὶ κηλιδωμένος ἐκ τοῦ αἵματος τῶν ἐγθρῶν ἐπέστρεψεν ὁ Φαίδων εἰν τὴν θέσιν, ὅπου εἶχεν ἀφήσει τὴν Ἄγνῃν. Τὴν εὗρε κεκλιμένην ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἐνεὰν καὶ λιποψυχοῦσαν.

— Σὺ εἶσαι, Φαίδων ; ἐψιθύρισεν, ἐπανήλθες λοιπόν ; Ὅποιαν ἀγωνίαν διήλθον, Θεέ μου ! Μήπως ἐπληγώθης, Φαίδων ;

— Ὅχι, φιλότατη Ἄγνῃ, μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, δὲν ἔπαθον τίποτε. Οὔτε καὶ σύ, ἐλπίζω. Ἀλλὰ πόσον ἔπταισα νὰ σὲ ἐκθέσω εἰς τοιοῦτους κινδύνους ! Ἄς ἐπιστρέψωμεν ἀμέσως εἰς τὸ μέγαρον νὰ ἴσυχάζησιν.

Ὅταν ἐπανήλθον, εὗρον τὴν οἰκογένειαν ἐν ἀναστατώσει. Εἶχον μάθει τὸν κίνδυνον, ὃν διέτρεξε τὸ νεαρὸν ζεῦγος, καὶ τὴν ἐκ θαύματος διάσωσιν αὐτῶν. Ἡ δέσποινα Μάρθα ἐπλήρωσε τὸν οἶκον διὰ τῶν κοπετῶν καὶ τῶν θρήνων τῆς. Πῶς ἔγινεν αὐτὸ νὰ ἐπιτρέψουν εἰς τὴν πεφιλημένην κόρην τῆς νὰ ἐκτεθῆ εἰς τόσους κινδύνους !

Ὑστερον ἀπὸ πολλὰ παράπονα, ἐπιτιμήσεις καὶ δικαιολογήσεις τοῦ Φαίδωνος καὶ τῆς Ἄγνῆς, διαβεβαιώσεις ὅτι ὑγιαίνουν, καὶ ὅτι ἡ συγκίνησις τῶν παρῆλθεν, ἡ γαλήνη ἐπανήλθεν ἐν τῇ οἰκογενεῖα, εἰς ἣν ἀπέμεινε μόνον ζωηρὰ ἡ ἀνάμνησις τοῦ τρομακτικοῦ ἐπεισοδίου.

Γ'

Δύο ἀκόμη ἡμέραι παρῆλθον, καθ' ἃς ἡ πόλις εὐρίσκετο ἐν ἀγωνίᾳ περὶ τοῦ ἀποτελέσματος τῆς εἰς Κόρινθον ἀποστολῆς τοῦ Ρηγίλου. Καὶ ἐν τῷ φρουρίῳ, καὶ ἐν ἀπάτῃ τῇ προασπιζομένη ὑπὸ τῶν προχωμάτων ἐκτάσει τῆς πόλεως, γενικὴ συζήτησις ἐπεκράτει περὶ τοῦ μηνύματος, ὅπερ ἀνεμένετο νὰ φέρῃ ὁ Ρηγίλος. Ἦτο ζήτημα ζωῆς ἢ θανάτου ὅχι μόνον ἡ ἐκ Κορίνθου ἀναμενομένη ἐπικουρία, ἀλλὰ καὶ ἡ ταχρεία αὐτῆς ἀφίξις εἰς τὴν πόλιν. Καὶ ἡ ἐλπίς, ἣτις διὰ τόσων ἡδέων ὄνειρων βαυκαλιζοίτο τοὺς ἀνθρώπους, ἐνέπνεεν εἰς τοὺς εὐσεβεῖς κατοίκους τὴν πεποθησιν, ὅτι τῇ βοηθείᾳ τοῦ προστάτου τῆς πόλεως Ἀγ. Ἀνδρέου τὸ στρατεύμα τῆς Κορίνθου δὲν ἠδύνατο νὰ καθυστερήσῃ καὶ ἦτο ἤδη καθ' ὁδόν.

Ἐν τῇ ὑπερδιεγέρσει ἐκείνῃ τοῦ πλήθους πᾶσα φήμη καθίστατο πιστευτὴ, καὶ δὲν ἔλειψαν οἱ σπερμολόγοι νὰ ἐπιρρώσωσι τὰς φήμας περὶ ἀσέβειας τῆς ἐπικουρίας. Ἄλλος εἶχεν ἰδεῖ περὶ τούτου ζωηρότατον ὄνειρον, ἄλλος πεπροικισμένος μὲ προφητικὴν δύναμιν διεβεβαίωτο τὸ πρᾶγμα θετικώτατα, καὶ ἄλλος μὲ μυστηριώδες ὕφος ἄφινε νὰ ὑπονοηθῆ ὅτι εἶχε λάβει ἀσφαλῆ μηνύματα ἐκ Κορίνθου δι' ἠκύποδος δρομέως.

Οὕτω τὴν πρωτὰν τῆς τρίτης ἡμέρας ἡ συγκίνησις καὶ ἡ ἀγωνία εἶχε εὐάσει εἰς τὸ κατακόρυφον καὶ πλήθη λαοῦ εἰσώρμησαν εἰς τὸ προαύλιον

του ἔν Ὑψηλοῖς ἁλωνίοις μεγάρου τοῦ Νικοδήμου, ὅπου εὕρισκοντο οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ στρατοῦ, θορυβοῦντα καὶ καταγγέλλοντα τὰς ἀρχὰς ἐπὶ ἀδρανεῖα κατὰ τὴν κρίσιμον ταύτην στιγμήν.

Ὁ Ἀρχάτας, ὁ Νικοδήμος καὶ οἱ ἄλλοι ἄρχοντες ἐξῆλθον εἰς τὸν πρόδομον καὶ προσεπάθησαν νὰ καθησυχάσουν τὸ πλῆθος, λέγοντες ὅτι οὐδεμία θετικὴ εἰδησις ὑπάρχει περὶ ἀποστολῆς τῆς ἐπικουρίας, καὶ ἐπομένως πρέπει ἡσύχως ν' ἀναμείνωσι τὴν ἄφιξιν τοῦ Ρηγίλου, ὅπως ὁδηγηθῶσι εἰς τὴν θὰ πράξωσι.

— Δὲν ἔχομεν καιρὸν διὰ συζητήσεις, ἐβόνησε τὸ πλῆθος. Πεινώμεν, διψῶμεν καὶ ὑποφέρομεν τὰ πάνδευνα. Εἶνε ἀνάγκη μὲν μόλις φθάσῃ ὁ Ρηγίλος νὰ κάμωμεν ἕξοδον κατὰ τῶν βαρβάρων μὲ τὴν εἰκόνα τοῦ Ἀγ. Ἀνδρέου ἐπὶ κεφαλῆς, ὅπως μᾶς ὑπεσχέθητε. Ἐτοιμάσατε τὰ πάντα πρὸς τοῦτο. Δὲν φεύγομεν, ἂν δὲν δοθῶσιν ἀμέσως αἱ πρὸς ἕφοδον διαταγαί.

Καὶ θόρυβος, ἰαχαὶ καὶ ἄγρια ἀναφωνήσεις ἐπλήρουν τὴν ἀριστοκρατικὴν ἐκείνην συνοικίαν.

— Οὐδεμίαν ἔχομεν ἀντίρρησην, εἶπον οἱ ἄρχοντες, ἀλλὰ συλλογισθῆτε ὅτι μία ἐσπευσμένη ἕξοδος δύναται νὰ διακινδυνεύσῃ τὰ πάντα. Ἄφου θέλτε νὰ ριψήτε τὸν περὶ τὸν ὄλων κύβον, γεννηθῆτω τὸ θέλημά σας.

Ἀμέσως ἔδωκαν διαταγὰς εἰς τὸν Φαίδωνα καὶ τοὺς ἄλλους ἀξιωματικούς νὰ ἐτοιμάσωσι τοὺς ὀπλίτας καὶ πάντας τοὺς δυναμένους νὰ φέρωσιν ὅπλα πολίτας διὰ τὴν γενικὴν ἕξοδον. Μετεφέρθη καὶ ἡ εἰκὼν τοῦ Ἀγ. Ἀνδρέου καὶ πυρετωδῶς ἐγένετο ἡ παρασκευὴ διὰ τὴν πανστρατιχὴ ἐπίθεσιν κατὰ τῶν βαρβάρων.

Δ'

Οὕτω τὸ ἀπόγευμα τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἡ πόλις εἶχε μεταβληθῆ εἰς ἀπέραντον στρατόπεδον καὶ πυκναὶ φάλαγγες ὀπλιτῶν ἦσαν ἔτοιμοι διὰ τὴν ἕξοδον. Ὑπελόγιζον μετὰ θετικότητος ὅτι θὰ ἐπέστρεφεν ὁ Ρηγίλος καὶ πάντες εἶχον ἐστραμμένα τὰ βλέμματα πρὸς τοὺς ἀνατολικούς λόφους, ὅπου ἔμελλε ν' ἀναφανῆ καὶ μετ' ἀγωνίας ἀνηρεύων τὴν ἐμφάνισιν αὐτοῦ.

Οἱ ὀξυδερκέστεροι διεβεβαίουν ὅτι διεκρίνον ἰσπέα τινὰ ἐρχόμενον, ἀλλὰ τὸ πλῆθος ἀκόμη δὲν διεκρίνε τι εὐκρινῶς.

Ἐπὶ τέλος μετὰ μακρὰν προσδοκίαν ἐφάνη μακρόθεν ἐρχόμενος διὰ τῆς ἐπὶ τῶν λόφων μυστικῆς ἀτραποῦ ἰσπέυς. Ἐτρέχεν ἀπὸ ρυτῆρος, κατέτρωγε τὴν ἀπόστασιν καὶ ὀλονὲν ἐπλησίαζε πρὸς τὴν πόλιν. Τὴν ἐμφάνισιν ἐκείνην ὑπεδέχθησαν ἀλαλαγμοὶ χαρᾶς τοῦ πλῆθους.

— Ἐρχεται, ἔρχεται, ἐκραύγαζον πανταχόθεν, καὶ προσεπάθουν νὰ δι-

κρίνωσιν ἂν ἔωρε τοὺς ἀκόντιον ὄρθον ἢ κεκλιμένον. Τοῦτο ἦτο δυσχερές, διότι ὁ ἵππεὺς εὐρίσκατο ἀκόμη εἰς μεγάλην ἀπόστασιν. Ἐπὶ τέλους ἐπλησίασεν, ἀλλ' οἱμοὶ! ἔφερον ὄρθον τὸ ἀκόντιον.

Διότι μολονότι ὁ Ρηγίλος εἶχε παραστήσει εἰς τὸν στρατηγὸν τῆς Κορίνθου τὴν κρίσιμον θέσιν τῆς πόλεως καὶ ἐζήτησεν ἐπιμόνως τὴν ἐσπευσμένην ἀποστολὴν τῆς ἐπικουρίας δὲν εἰσηκούσθη. Διὰ τὸν λόγον ὅτι ὁ στρατηγὸς τῆς Κορίνθου δὲν εἶχε διαθέσιμους δυνάμεις.

— Γνωρίζω καλῶς, εἶχεν εἰπεῖ εἰς τὸν Ρηγίλον, τὴν ἀνάγκην τῆς πόλεως καὶ θὰ ἐσπεύδω πρὸς πολλοῦ πρὸς ἀρωγὴν τῆς, ἀλλὰ δυστυχῶς πρὸς τὸ παρὸν στεροῦμαι ἐπαρκεῖς δυνάμεις. Ὅλον ἐν καταγίνομαι στρατολογῶν ὀπλίτας καὶ ἅμα συναθροίσω ἐπαρκῆ δύναμιν θὰ τὴν ἀποστείλω εἰς Πάτρας Ἐλπίζω νὰ κατορθώσω τοῦτο μετὰ ἓνα μῆνα περὶπου. Τώρα ἐπίστρεψον αὐταχέως καὶ σύστησον εἰς τοὺς πολίτας νὰ ἐγκαρτερήσωσιν ἀποκρούοντες τοὺς βαρβάρους.

Μάτην ὁ Ρηγίλος παρέστησεν ὅτι ἡ πόλις στερουμένη τροφῶν καὶ ἐφοδίων δὲν ἠδύνατο ν' ἀνθέξῃ οὐδ' ἐπὶ μίαν ἑβδομάδα. Ὁ στρατηγὸς ἀντέταξε τὴν ἀπόλυτον πρὸς τὸ παρὸν ἀδυναμίαν του νὰ παράσχῃ ἀρωγὴν, καὶ παρήγγειλε τὸν Ρηγίλον ν' ἀναχωρήσῃ κομίζων τὴν ἀπάντησιν.

Ὁ Ρηγίλος ἐσπευσε νὰ ἐπιστρέψῃ δρομέως, ὅπως τοὐλάχιστον διὰ τῶν ὑποσχέσεων περὶ ἀποστολῆς βραδύτερον ἐπικουρίας παραμυθῆσῃ τοὺς πολίτας. Μὴ φέρων εὐνοϊκὰς εἰδήσεις ἐκράτει τὸ ἀκόντιον αὐτοῦ μετὰ τῆς σημαίας ὄρθον, ὡς συνήθως τὸ ἐκράτουν οἱ ἀκοντισταὶ ἵππεις.

Τοῦτο διέκριναν οἱ ὀξυδερκέστεροι τῶν Πατριῶν ὀπλιτῶν καὶ κατφεῖς ἀνήγγειλαν τὸ πρᾶγμα εἰς τοὺς ἄλλους. Ἄλλ' ὅτε πολὺ ἐπλησίασεν ὁ Ρηγίλος, ὥστε νὰ γίνῃ σχεδὸν κατὰ πάντα ἑρατὸς παρ' ὅλων, συνέβη τὸ περιεργον, ὅτι ὁ ἵππος αὐτοῦ ἐν τῷ ταχεῖ δρόμῳ του, προσέκοψεν ἀποκοπέντος συγγρόνως τοῦ χαλινοῦ του καὶ τιναχθεὶς ὁ Ρηγίλος ἔκλινε τὸ ἀκόντιον μετὰ τῆς σημαίας, μεχρισοῦ δὲ τακτοποιηθῆ ἐπὶ τοῦ ἵππου καὶ συνδέσῃ τὸν ἀποκοπέντα χαλινόν, ἐξηκολούθησε τρέγων μὲ τὸ ἀκόντιον κεκλιμένον.

Τοῦτο ἤρκεσεν ὅπως τὸ ἀγωνιωδῶς ἀναμένον Πατριῶν στρατεύμα πιστεύσῃ ὅτι πράγματι κατέφθασεν ἡ ἐκ Κορίνθου ἐπικουρία. Οὐρανομήκεις ζητωκραυγαί, ἀλαλαγμοὶ χαρᾶς, βοῆ ἀπέραντος, ἰαχαὶ καὶ πολεμιστῆριοι κραυγαὶ ἐπλήρωσαν τὸν ἄερα, ἐνῷ τὰ τύμπανα καὶ αἱ σάλπιγγες ἤχουν τὸ σύνθημα τῆς γενικῆς ἐφόδου.

Κατάπληκτοι οἱ βάρβαροι πολιορκηταὶ πρὸ τοῦ ἀλλοκότου ἐκείνου θορύβου, προσεπάθουν νὰ ἐξηγήσωσι τὸ αἴτιον τῆς ἀναστατώσεως τῶν πολιορκουμένων. Δὲν ἐβράδυναν δὲ νὰ τὸ ἐννοήσουν, διότι ἀμέσως χιλιάδες ὀπλι-

τῶν Πατρίων, μίξ συμπαγῆς μᾶζα ἐνθουσιώδους καὶ ἐξέλλου πλήθους, πλήρης πολεμικοῦ μένους, μὲ τὴν εἰκόνα καὶ τὰ λείψανα τοῦ ἁγ. Ἀνδρέου ἐπὶ κεφαλῆς, ἐξώρμησε τοῦ φρουρίου καὶ τῶν προχωμάτων κατὰ πυκνὰς φάλαγγας καὶ ἐπέπεσε ὡς ὀρηκτικὴ καταιγὶς κατὰ τῶν βερβάρων. Αἱ ἐμπροσθοφυλακαὶ τούτων ἀστραπιαίως συνετρίβησαν καὶ καταδιωκόμενοι ἐκ τοῦ σύνεγγυς ἀπὸ τοὺς διευθύνοντας τὴν ἐπίθεσιν Ἀλγρίταν, Φιλίδωνα καὶ τοὺς ἄλλους ἀξιωματικούς ἔφευγον οἱ βέρβαροι προτροπάδην πρὸς τὸ κύριον σῶμά των, ὅπερ ἀνασυνταχθὲν προτεπάθητε ν' ἀποκρούσῃ τοὺς ἐπιτιθεμένους Πατρεῖς. Ἐκεῖσε ἐγένετο σύρραξις φοβερά, καθ' ἣν οἱ Ἀλγρίτας καὶ Φιλίδων ἐπετέλεσαν θύματα ἀνδρείας ἰδίᾳ χειρὶ καταβαλόντες πληθὺν ἐχθρῶν, ἀλλὰ προσδραμόντων πολυαριθμίων βερβάρων, ἣ ἀντίστασις τούτων ἐγένετο κρατερωτέρα καὶ πρὸς στιγμὴν ἐβάνη κλονιζομένη ἢ ἐλληρικὴ παράταξις.

Ἦτο κρισιμωτάτῃ ἢ στιγμῇ καὶ μικροῦ θεῖου νὰ ὑπενδύσων οἱ Ἕλληνες πρὸ τῶν βαρβαρικῶν ἐκείνων ὄγκων. Τοῦτο θὰ ἰσοδυναμεί πρὸς τελείαν καταστροφὴν τῶν ἡμετέρων ὡς καὶ τῆς πόλεως, στερουμένης τῶν ὑπερασπιστῶν τῆς.

Ε'.

Τότε συνέβη βαρυσήμαντον καὶ πρωτάκουστον ἱστορικὸν γεγονός, αὐτινος αὐτόπται μάρτυρες ἐγένοντο ἀμφότεραι αἱ στρατιαί.

Σοβαροῦ παραστήματος μὲ μακρὰν γενειάδα ἱππεύς, ἐπιβαίνων γιγαντώδους ἵππου, ἀνεβάνη αἰφνης καὶ ὤρμησε φρυγίσσων κατὰ τῶν βερβάρων. Ὡς τις πνοὴ ἀνέμου προηγείτο τοῦ δρόμου του, πλήρης ἡλεκτρικοῦ ρεύματος διαχυνομένου πέριξ εἰς μεγάλην ἀπόστασιν, ὅπερ συνεχλόνηζε καὶ ἐνάρκωνε τοὺς βερβάρους. Σπασμωδικῶς συνεταράσσοντο, ὡς φρενιτιῶνες, τὰ γόνατά των ἐκάμπτοντο ὡς ὑπὸ βαρῶν φόρτον, τὰ ὄπλα ἔπιπτον ἐκ τῶν παραλελυμένων χειρῶν των, καὶ σφραδίζοντες ἐτρέποντο τῆδε κάκεισε ἅμα τῇ ἐμφανίσει τοῦ ὑπερανθρώπου ἐκείνου ἱππέως.

Περιέτρεχε τὰς τάξεις καὶ ἅμα τῇ προσεγγίσει του πᾶσα συμπαγῆς μᾶζα τῶν βερβάρων διεσκορπίζετο καὶ ὁ ἵππος του βαρὺς ἐλακπάτει τοὺς καθυστεροῦντας. Ἐφάνετο ὡς ὁ ἐξολοθρευτὴς ἄγγελος μὲ τὴν πυρίνην ρομφαίαν του.

— Ὁ ἅγιος Ἀνδρέας μᾶς καταδιώκει, ἐλέησον ἡμᾶς, Κύριε, ἐφώνουν οἱ βέρβαροι καὶ ἔφευγον, ἔφευγον ἐν τελείᾳ ἀπογνώσει ὑπὸ τὴν ὠθησιν τοῦ ἡλεκτρικοῦ ἐκείνου ρεύματος, ὅπερ ὡς λαίλαψ ἐσάρωνε πᾶν τὸ προστυχόν.

Τὸ ἐλληνικὸν στράτευμα ἔμεινε κατάπληκτον πρὸ τοῦ ἐξόχου ἐκείνου θαύματος. Εὐλαθῶς ἐσταυροκοποῦντο καὶ ἔτεινον εὐγνώμονες τὰς χεῖρας πρὸς τὸν ὑπέροχον ἐκείνον ἄνδρα.

— Ἴβναι ὁ ἀπόστολος Ἀνδρέας, ὁ προστάτης τῆς πόλεως μας. Ἰδοὺ τον. διώκει τοὺς ἐχθρούς. Μεγάλη ἡ δόξα σου, Ἄγιε.

Καὶ ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ προστάτου τῆς πόλεως ἀγίου οἱ Πατρεῖς ὤρμησαν μανιώδεις πρὸς ἐξολόθρευσιν τῶν βαρβάρων. Κατεπάτουσιν καὶ ἐφένευον ἀναριθμητοὺς καὶ τὸ αἷμα τῶν βαρβάρων ποταμηδὸν ἔρρεε καθ' ἑλλην τὴν ἀπὸ τοῦ φρουρίου μέχρι τῆς παραλίας ἑκτασιν.

Ἡ ἀπηνῆς καταδίωξις διήρκεσε μέχρι βαθείας νυκτὸς εἰς δίωρον ἀπὸ τῆς πόλεως ἀπόστασιν καὶ ἐκ τοῦ μεγάλου ἐκείνου στρατοπέδου τῶν πολιορκητῶν ὀλίγοι διεσώθησαν.

Τὸ ἔργον τῆς ἀπολυτρώσεως τῆς πόλεως εἶχε συντελεσθῆ πλῆρες, καὶ ὁ θαυματουργὸς ἐκεῖνος ἰππεὺς ἐξηφανίσθη, Ἀπεχώρησεν ἀφοῦ εὐηργέτησε τὴν ἀγαπητὴν του πόλιν, ἥτις λίαν εὐλόγως εἶχεν ἀναθέσει εἰς αὐτὸν ὅλας τὰς ἐλπίδας τῆς περὶ σωτηρίας.

Τὸ θαῦμα τοῦτο ἀναγράφει ἡ Ἑλληνικὴ ἱστορία, καὶ ἐν τῷ χρονικῷ δὲ τοῦ Κωνσταντίνου Πορφυρογεννήτου ἀναφέρεται :

«. . . οἱ τοῦ κάστρου τῶν Πατρῶν οἰκήτορες ἰδόντες τὸ γεγονός σημεῖον καὶ νομίσαντες ἐξ ἅπαντος παραγίνεσθαι τὸν στρατηγόν, ἐξῆλθον ὁμαρραλέοι κατὰ τῶν Σκλαβηνῶν. καὶ εἶδον τὸν πρωτόκλητον ἀπόστολον ὀφθαλμοφανῶς ἵππῳ ἐπικαθήμενον καὶ δρόμῳ ἐπερχόμενον κατὰ τῶν βαρβάρων· καὶ δὴ τρέψας τούτους κατὰ κράτος καὶ διασκοπίσας καὶ ἀπελάσας ὑπόρρω τοῦ κάστρου φυγάδας ἐποίησε κλπ.» Ἐπίσης ἀναφέρεται ἐν τῇ πατριαρχικῇ ἐπιστολῇ Νικολάου Β' (1084—1111) «. . . τὸ ἐν τῇ καταστροφῇ τῶν Ἀθάρων παρὰ τοῦ κορυφαίου τῶν Ἀποστόλων καὶ πρωτοκλήτου Ἀνδρέου ὀφθαλμοφανῶς γινόμενον θαῦμα», ὡς καὶ ἐν ἄλλοις ἀρχαίοις χειρογράφοις.

Ζ'

Ἡ πόλις ἐπανηγύρισεν ἕξαλλος τὴν ἀπολύτρωσίν της καὶ ἐν τῷ μεγάρῳ τοῦ ἀρχόντος Νικοδήμου παρετέθη τὴν νύκτα ἐκείνην πολυτελὲς συμπόσιον, εἰς ὃ ἔλαθον μέρος πάντες οἱ προεστώτες. Ἐξύμνησαν τὴν παρὰ τοῦ ἀποστόλου Ἀνδρέου παρασχεθεῖσαν εἰς τὴν πόλιν ὑψίστην εὐεργεσίαν καὶ συνεχάρησαν τὸν Ἀχρίταν, Φαίδωνα καὶ τοὺς ἄλλους ἀρχηγούς διὰ τὴν ἀνδρείαν, ἣν ἐπεδείξαντο κατὰ τὰς μάχας.

Ἡ Ἀγνή, ἥτις μετ' ἀγωνίας εἶχε παρακολουθήσει τὰς φάσεις τῆς μάχης, δὲν ἔπαυε θαυμάζουσα τὸν Φαίδωνα καὶ συγχαίρουσα αὐτὸν διὰ

τὴν λαμπρὰν διαγωγὴν του. Ἡ δὲ δέσποινα Μάρθα μετὰ τόσους φόβους καὶ τόσῃ ἀγωνίᾳ περὶ τοῦ μέλλοντος, ἐφάνετο ἤδη κατηνυχιστημένη καὶ τρυφερῶς ἠτέμιζε τὴν Ἄγνῃ καὶ τὸν μνηστῆρά της.

Τὴν ἐπαύριον προσῆλθον ταπεινοὶ καὶ ἰκέτιδες οἱ διασωθέντες ἐκ τῶν βαρβάρων καὶ ἐδήλωσαν ὅτι κατόπιν τοῦ θαύματος ἐκείνου, ὅπερ ὀφθαλμοφανῶς ἀντελήφθησαν, ἐπεθύμουν ὅπως οἰκογενειακῶς ἀφιερωθῶσιν εἰς τὴν διακονίαν τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγ. Ἀνδρέου, ἐργαζόμενοι πρὸς αὐξήσιν τῶν εἰσοδημάτων του. Ἡ αἴτησίς των ἐγένετο δεκτὴ καὶ πλησίον τοῦ ὑφισταμένου τότε μεγάλου καὶ περικαλλοῦς ναοῦ τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου ἐκτίσθησαν κατοικίαι καὶ παρεχωρήθησαν αὐτοῖς καὶ γαῖαι πρὸς καλλιέργειαν, εὐλαβῶς δὲ ἀφιερώθησαν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ναοῦ καὶ ἐπὶ μακρὰν σειρὰν ἐτῶν ταπεινοὶ καὶ συντετριμμένοι ἔζησαν ὑπὸ τὴν σκέπην αὐτοῦ.

Μετὰ τινὰς ἡμέρας ἐν τῷ αὐτῷ ναῷ ἐτελέσθησαν μετὰ περιστῆς πολυτελείας καὶ οἱ γάμοι τῆς Ἄγνης μετὰ τοῦ Φαίδωνος. Πλήθος κόσμου εἶχε συρροῦσαι ἐκεῖ, ὅπως ἴδῃ τὴν λαμπρὰν γαμήλιον πομπὴν καὶ θαυμάσῃ τὸ εὐάρμοστον ζεῦγος. Μετὰ κατανύξεως οἱ νεόνυμφοὶ ἐδέχθησαν τὰς εὐχὰς τῆς ἐκκλησίας, τείναντες δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὴν παρήγορον τοῦ προστάτου τῆς πόλεως εἰκόνα, ἐνεπλήσθησαν ἐλπίδων ὅτι ὑπὸ τῆς αὐτῆς σκέπης ὁ βίος αὐτῶν ἔμελλε νὰ διακρυσθῇ εὐτυχῆς καὶ γαλήνιος.

ΔΙΟΝ. ΑΛ. ΦΩΚΑΣ